

**Gminny Program Wspierania
Rodziny w Gminie Ruciane Nida
na lata 2026–2028**

Spis treści

Rozdział I Otoczenie prawne	3
1.1. Podstawa prawna Programu	3
Rozdział II Wspieranie rodziny	5
2.1. Rodzina jako wartość	5
2.2. Zmiany społeczne a funkcjonowanie rodziny	5
2.3. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka w funkcjonowaniu dziecka i rodziny.....	6
2.4. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej.....	7
Rozdział III Wspieranie rodziny w Gminie Ruciane Nida.....	11
4.1. Główne czynniki powodujące trudności życiowe skutkujące wsparciem MGOPS11	
4.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną	11
4.3. Wsparcie asystenta rodziny	12
Rozdział V Wspieranie rodziny w Gminie Ruciane Nida według badań ankietowych..	14
5.1. Wnioski z badań ankietowych wśród mieszkańców.....	14
5.2. Wnioski z badań ankietowych wśród uczniów	15
Rozdział VI Analiza SWOT	16
Rozdział VII Adresaci Programu	18
Rozdział VIII Realizatorzy Programu	19
Rozdział IX Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida	
na lata 2026 - 2028.....	19
Rozdział X Zakładane rezultaty	26
Rozdział XI Realizacja i finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie	
Ruciane Nida na lata 2026–2028.....	27
Rozdział XII Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie	
Ruciane Nida na lata 2026–2028.....	28

Rozdział I

Otoczenie prawne

1.1. Podstawa prawna Programu

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida na lata 2026–2028 przygotowano na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49) w myśl, którego do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 179 ust. 1 podanej ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt, burmistrz, prezydent składa radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Natomiast zgodnie z normą wyrażoną w ust. 2 art. 179 rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49)
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2025 r., poz. 636 ze zm.),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r., poz. 1214 ze zm.),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 881),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r., poz. 383),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.),
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 1071),
- Ustawę z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 z późn.zm.),

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2023 r. poz. 1870),
- Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2024 r. poz. 1829).

Rozdział II

Wspieranie rodziny

2.1. Rodzina jako wartość

Rodzina jest jedną z najstarszych i najważniejszych instytucji społecznych, która odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu postaw, wartości i więzi międzyludzkich. Pełni funkcje wychowawcze, emocjonalne i socjalizacyjne, będąc pierwszym środowiskiem, w którym człowiek uczy się norm społecznych, zasad współżycia i budowania relacji z innymi ludźmi. W tym sensie rodzina stanowi fundament dla rozwoju osobistego i społecznego każdego członka.

Wartości rodzinne — takie jak poczucie bezpieczeństwa, troska o drugą osobę czy wzajemny szacunek — nadal pozostają istotne, choć ich przejawy mogą przyjmować nowe formy. Współczesna rodzina funkcjonuje w realiach szybkiego tempa życia, częstych zmian zawodowych oraz powszechnego dostępu do technologii, co może osłabiać codzienną bliskość i spontaniczne kontakty. Dlatego coraz większego znaczenia nabiera świadome budowanie relacji oparte na dialogu, empatii i uważności na potrzeby każdego członka.

Wyzwania te skłaniają rodziny do poszukiwania nowych sposobów wzmacniania więzi poprzez wspólne rytuały, regularne rozmowy, odpowiedzialne korzystanie z mediów cyfrowych czy stwarzanie przestrzeni do wyrażania emocji i opinii. Wartości rodzinne nie zanikają, lecz przekształcają się, dostosowując do współczesnych warunków, w których równowaga między życiem zawodowym a prywatnym staje się trudniejsza do utrzymania.

W takiej perspektywie kluczowe jest tworzenie atmosfery, w której każdy członek rodziny czuje, że jego głos ma znaczenie, a trudności są rozwiązywane wspólnie. Rodzina, która świadomie pielęgnuje relacje, wzmacnia poczucie przynależności, zwiększa odporność na kryzysy i staje się przestrzenią dającą wsparcie, stabilność i możliwość rozwoju mimo dynamicznych zmian zachodzących we współczesnym świecie¹.

2.2. Zmiany społeczne a funkcjonowanie rodziny

Rodzina jako podstawowe środowisko wychowania i rozwoju człowieka, ulegała na przestrzeni lat znacznym przemianom. Z dawnych modeli opartych na wyraźnym podziale ról i hierarchii – w których dominującą pozycję zajmował mężczyzna, a obowiązki kobiety koncentrowały się na sferze domowej – stopniowo przekształcała się w strukturę bardziej partnerską, elastyczną i otwartą na zmiany społeczne. Rozwój gospodarczy, wzrost aktywności

¹ Mariański, Janusz. „Rodzina jako wartość podstawowa w świadomości młodzieży szkolnej”. *Copernicus Political and Legal Studies*, t. 2, nr 2, 2023, s. 80–102, <https://doi.org/10.15804/CPLS.2023207>.

zawodowej kobiet oraz zmiany kulturowe przyczyniły się do innego rozumienia odpowiedzialności rodzinnych oraz większego znaczenia relacji opartych na współpracy, wzajemnym wsparciu i bliskości emocjonalnej.

Współczesna rodzina funkcjonuje jednak w warunkach nowych wyzwań. Intensywny rozwój technologii, szybkie tempo życia, presja osiągnięć i dominujący konsumpcjonizm wpływają na sposób organizowania codzienności i budowania więzi. Coraz częściej to urządzenia elektroniczne przejmują funkcje towarzyszenia dziecku, co może prowadzić do osłabienia bezpośrednich kontaktów i trudności w komunikacji. Widać również narastającą potrzebę równoważenia obowiązków zawodowych i rodzinnych oraz świadomego dbania o jakość relacji².

Zmieniające się warunki społeczne sprawiają, że wsparcie dla rodzin nabiera szczególnego znaczenia. Program Wspierania Rodziny ma na celu wzmocnienie rodziców w ich codziennych rolach, wspieranie budowania stabilnych i bezpiecznych relacji oraz tworzenie warunków, w których rodzina – niezależnie od swojej struktury – może prawidłowo funkcjonować i rozwijać się.

2.3. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka w funkcjonowaniu dziecka i rodziny

W literaturze pedagogicznej podkreśla się, że rozwój dziecka oraz jego zachowania są w dużej mierze kształtowane przez warunki, w jakich funkcjonuje rodzina. Autorzy wskazują, że środowisko domowe może zarówno wspierać prawidłowy rozwój, jak i przyczyniać się do powstawania trudności wychowawczych. W tym kontekście wyróżnia się **czynniki ryzyka**, które zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych, oraz **czynniki chroniące**, które wzmocniają odporność dziecka i sprzyjają jego prawidłowemu funkcjonowaniu³.

Czynniki ryzyka

Czynniki ryzyka to takie elementy środowiska rodzinnego, które utrudniają prawidłowy rozwój dziecka i mogą prowadzić do zaburzeń emocjonalnych, trudności szkolnych czy zachowań destrukcyjnych. W artykule zwraca się uwagę, że należą do nich m.in.:

- brak stabilności emocjonalnej w rodzinie,
- niski poziom wsparcia i zaniedbywanie potrzeb dziecka,
- nadmierny stres i napięcia między członkami rodziny,

² S. Romanowska-Jonio, Rodzina w kontekście zmian społeczno-kulturowych w świetle badań własnych, *Wychowanie w Rodzinie*, t. XXXI (2/2024),

³ P. Jusko (2024). Czynniki ochronne i czynniki ryzyka w komunikacji rodzinnej ujęte w procesie oceny ryzyka zagrożenia dziecka. *Praca Socjalna*, 3(39), 5–27. DOI: 10.5604/01.3001.0054.7129.

- niewłaściwe wzorce zachowań przekazywane przez dorosłych,
- nieumiejętność radzenia sobie z konfliktami,
- nieprzewidywalność środowiska wychowawczego,
- zaburzone relacje pomiędzy rodzicami,
- niewystarczająca kontrola i zainteresowanie życiem dziecka.

Obecność wielu czynników ryzyka jednocześnie może znacząco obniżać poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz zwiększać podatność na zachowania problemowe.

Czynniki chroniące

Czynniki chroniące to zasoby rodziny i środowiska, które pomagają dziecku rozwijać się prawidłowo mimo trudności. W tekście wskazano, że szczególne znaczenie mają:

- ciepłe, wspierające relacje z opiekunami,
- poczucie bezpieczeństwa i przewidywalności w rodzinie,
- jasne, spójne normy i zasady,
- uważność dorosłych na potrzeby i emocje dziecka,
- konstruktywna komunikacja i otwartość w rozmowie,
- wsparcie w budowaniu kompetencji społecznych,
- pozytywne wzorce zachowań oferowane przez dorosłych,
- wzmacnianie poczucia wartości i sprawczości dziecka.

Czynniki chroniące przeciwdziałają skutkom czynników ryzyka i budują odporność dziecka na wyzwania, z którymi może się mierzyć w domu, szkole lub środowisku rówieśniczym.

2.4. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej

Asystent rodziny to osoba, która prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Jeden asystent otacza opieką w tym samym czasie nie więcej niż 15 rodzin, a jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy, w której ta praca jest prowadzona.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

- bezpośrednią pracę z rodzicami,
- bezpośrednią pracę z dziećmi,
- działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- organizację własnego warsztatu pracy⁴.

⁴ Za: J. A. Malinowski, Role, funkcje i zdani asystenta rodzinnego, w: A. Żukiewicz (red.) Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki do wsparcia, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 10.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:⁵

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub Grupą Diagnostyczno-Pomocową lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

⁵ art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49)

Rodzina zastępcza jest to rodzinna forma pieczy zastępczej zapewniająca dziecku opiekę oraz wychowanie w warunkach, które są maksymalnie zbliżone do warunków rodzinnych.

Może być ona:

- **spokrewniona** jest tworzona przez małżonków lub osoby, które są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (pradziadkowie, dziadkowie, siostra, brat);
- **niezawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (krewni i powinowaci, niespokrewnieni);
- **zawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Otrzymuje wynagrodzenie za sprawowaną opiekę. W rodzinie może przebywać do 3 dzieci;
- **zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej o charakterze interwencyjnym. Jednocześnie może w rodzinie przebywać maksymalnie 6 dzieci. Czas przebywania wynosi 4 miesiące, jednakże w szczególnych przypadkach czas może zostać wydłużony do 8 miesięcy;
- **zawodowa specjalistyczna** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszczone są dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu nieletnich, którzy wymagają szczególnej opieki ze względu na niepełnosprawność lub sytuację życiową (np. małeletnie matki z dziećmi).

Rodzinny dom dziecka stanowi formę rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszcza się maksymalnie ośmioro dzieci. Tę formę opieki mogą prowadzić zarówno małżonkowie, jak i osoby niepozostające w związku małżeńskim, zapewniając dzieciom warunki możliwie najbardziej zbliżone do rodzinnych.

Rodzina wspierająca to rodzina, która pomaga innym rodzinom mającym trudności w opiece i wychowaniu dzieci, w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w kształtowaniu podstawowych umiejętności społecznych. Współpracuje ona z asystentem rodziny, wspierając działania na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny.

Rodzina pomocowa pełni z kolei rolę czasowego opiekuna dla dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka z różnych przyczyn nie mogą sprawować nad nim bieżącej opieki.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostką lub podmiotem odpowiedzialnym za koordynowanie i wspieranie wszystkich form pieczy rodzinnej, w tym za przygotowanie kandydatów oraz monitorowanie jakości sprawowanej opieki.

Pieczka zastępcza to forma czasowej, a niekiedy długoterminowej opieki nad dziećmi pozbawionymi właściwej opieki rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy odbywa się z reguły

na podstawie postanowienia sądu, choć w sytuacjach nagłych decyzję o zabezpieczeniu dziecka mogą podjąć także uprawnione służby lub sami rodzice — zawsze z późniejszą weryfikacją sądu, który podejmuje ostateczną decyzję o dalszym losie dziecka. Termin „piecza zastępcza” oznacza, że dziecko pozbawione właściwej opieki rodziców powinno otrzymać miejsce zapewniające mu domowe warunki — zarówno w formie rodzinnej, jak i instytucjonalnej — którego podstawowym celem jest zapewnienie mu bezpieczeństwa, stabilizacji i niezbędnego wsparcia. W Polsce standardy pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i wydane na jej podstawie akty wykonawcze. Jak pisze A. Kwak, M. Rymsza „nowe podejście do opieki zastępczej nad dzieckiem zakłada prymat rodziny nad opieką zastępczą, prawo dziecka do wychowywania się w rodzinie naturalnej i obowiązek udzielania przez pomoc społeczną wsparcia dla rodziny w wypełnianiu zadań w stosunku do dziecka. Przyjmuje się zasadę tymczasowości opieki zastępczej, przy czym „tymczasowość” odnosi się do charakteru pobytu dziecka poza rodziną – do momentu powrotu do rodziny naturalnej. Chodzi tym samym o reintegrację dziecka za rodziną, o zapobieżenie jego częstemu przechodzeniu z jednej placówki do drugiej. (...) Jednym z bardzo ważnych szczegółowych rozwiązań jest wymóg współpracy realizatorów różnych form opieki zastępczej z rodziną biologiczną wychowanka”⁶.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza stanowi instytucjonalną formę pieczy zastępczej, w której dzieci częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej otrzymują całodobową opiekę i wsparcie wychowawcze. Funkcjonują różne typy takich placówek, m.in. socjalizacyjne, interwencyjne oraz specjalistyczno-terapeutyczne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego typu rodzinnego również zapewnia całodobową opiekę i wychowanie, jednak działa w warunkach bardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego. Może w niej przebywać do 8 dzieci, a także młode osoby, które osiągnęły pełnoletność, pozostając nadal w pieczy zastępczej.

Placówka wsparcia dziennego to forma pomocy, której głównym celem jest wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny poprzez zapewnianie dzieciom bezpiecznego miejsca do rozwoju i aktywności. Placówki te mogą działać w różnych formach:

- **opiekuńczej** – zapewnia ona dziecku opiekę i wychowanie; pomoc w nauce; zorganizowanie czasu wolnego; zabawę, czy także zajęcia sportowe;
- **specjalistycznej** – organizuje dziecku zajęcia kompensacyjne, socjoterapeutyczne, korekcyjne, terapeutyczne, logopedyczne;

⁶ Anna Kwak, Marek Rymsza, System opieki zastępczej w Polsce – ocena funkcjonowania na przykładzie procesu usamodzielniania wychowanków, Analizy i opinie, Nr 68 (12/2006) Instytut Spraw Publicznych, s. 3.

- **pracy podwórkowej** – realizując działania animacyjne oraz socjoterapeutyczne⁷.

Rozdział III

Wspieranie rodziny w Gminie Ruciane Nida

4.1. Główne czynniki powodujące trudności życiowe skutkujące wsparciem MGOPS

W latach 2023–2025 jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej było bezrobocie, które utrzymywało się na wysokim poziomie – 76 przypadków w latach 2023 i 2024 oraz 72 w 2025 roku. Istotnym czynnikiem korzystania ze wsparcia była również długotrwała lub ciężka choroba, choć w 2025 roku odnotowano spadek liczby osób objętych pomocą z tego powodu (z 64 do 55). W analizowanym okresie zauważalny jest wzrost liczby osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa – z 66 w latach 2023–2024 do 83 w 2025 roku. Zmniejszyła się natomiast liczba świadczeń przyznawanych z tytułu niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Niewielką część przyczyn stanowiła potrzeba ochrony macierzyństwa, natomiast w analizowanych latach nie odnotowano przypadków przyznania pomocy z powodu alkoholizmu.

Powody przyznania pomocy	2023	2024	2025
Ubóstwo	66	66	83
Długotrwała lub ciężka choroba	64	64	55
Niepełnosprawność	25	25	21
Bezrobocie	76	76	72
Potrzeba ochrony macierzyństwa	7	7	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	40	40	33
Alkoholizm	0	0	0

4.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną

W latach 2023–2025 pomocą społeczną objęto odpowiednio 183, 265 oraz 165 rodzin. W każdym z analizowanych lat z taką samą liczbą rodzin przeprowadzono wywiady środowiskowe, które stanowią podstawę do przyznania świadczeń. Wśród rodzin korzystających ze wsparcia znajdowały się również rodziny z dziećmi – w 2023 i 2024 roku

⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

było ich po 31, natomiast w 2025 roku liczba ta spadła do 23. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z jednym dzieckiem, a następnie rodziny z trojgiem i czworgiem dzieci. W analizowanym okresie odnotowano także rodziny niepełne – ich liczba wynosiła 14 w latach 2023–2024 i zmniejszyła się do 8 w 2025 roku, przy czym najczęściej były to rodziny wychowujące jedno dziecko.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną	2023	2024	2025
Rodziny, którym przyznano świadczenie	183	265	165
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	183	265	165
<i>Razem</i>	<i>183</i>	<i>265</i>	<i>165</i>
Rodziny z dziećmi ogółem	31	31	23
O liczbie dzieci:			
1	12	12	9
2	5	5	3
3	7	7	5
4	6	6	5
5	1	1	1
6	0	0	0
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	14	14	8
O liczbie dzieci:			
1	9	9	5
2	2	2	1
3	1	1	1
4 i więcej	2	2	1

4.3. Wsparcie asystenta rodziny

W latach 2023–2025 część rodzin korzystających z pomocy społecznej była objęta dodatkowymi formami wsparcia. W analizowanym okresie zauważalny jest wzrost liczby zawieranych kontraktów socjalnych – z 1 w latach 2023 i 2024 do 6 w 2025 roku. Kontrakt socjalny stanowi formę współpracy pomiędzy pracownikiem socjalnym a osobą lub rodziną korzystającą z pomocy, której celem jest poprawa ich sytuacji życiowej. Stopniowo wzrastała również liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – z 12 w 2023 roku, przez 13 w 2024 roku, do 16 w 2025 roku. Może to świadczyć o rosnącej potrzebie specjalistycznego wsparcia w zakresie funkcjonowania rodzin i wypełniania przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Korzystający z pomocy i wsparcia	2023	2024	2025
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	1	1	6
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	12	13	16

W latach 2023–2025 z usług asystenta rodziny korzystało odpowiednio 12, 13 oraz 16 rodzin, co wskazuje na stopniowy wzrost zapotrzebowania na tę formę wsparcia. Większość rodzin została skierowana do pracy z asystentem przez pracownika socjalnego – było to 11 rodzin w 2023 roku, 12 w 2024 roku oraz 13 w 2025 roku. Niewielką część stanowiły rodziny zobowiązane do współpracy z asystentem decyzją sądu – odpowiednio 1 w latach 2023 i 2024 oraz 3 w 2025 roku. W analizowanym okresie asystent rodziny zakończył pracę z częścią rodzin z powodu osiągnięcia założonych celów – z 2 rodzinami w 2023 roku, 1 w 2024 roku oraz 2 w 2025 roku.

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny	2023	2024	2025
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	12	13	16
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	1	1	3
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	11	12	13
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę: osiągnięcie celów	2	1	2
Zaprzestanie pracy przez rodzinę brak efektów inne np. przeprowadzka	-	-	-

Rozdział V

Wspieranie rodziny w Gminie Ruciane Nida według badań ankietowych

Badania zostały przeprowadzone metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Celem badania było ustalenie aktualnej sytuacji rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Ruciane Nida.

5.1. Wnioski z badań ankietowych wśród mieszkańców

- Badani mieszkańcy zostali zapytani o problemy społeczne rodzin, które uważają za najważniejsze na terenie Gminy Ruciane Nida. Na pierwszym miejscu znalazło się bezrobocie (50%), brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (35%), brak ofert rodzinnego spędzania wolnego czasu (34%) oraz niezaradność życiowa (32%).
- W badaniu zapytano mieszkańców o to, jakie – ich zdaniem – są najważniejsze potrzeby rodzin w ich środowisku lokalnym. Odpowiedzi wskazują, że największe potrzeby dotyczą przede wszystkim dostępu do usług psychologicznych (38%), organizacji opieki nad dziećmi do lat 3 (37%) oraz organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych (34%). Istotne dla mieszkańców są także kwestie związane z dostępem do rehabilitacji (33%) oraz możliwością udziału w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe (32%).
- Respondentów poproszono o wskazanie obszarów, w których wsparcie dla rodzin w gminie jest – ich zdaniem – najmniej satysfakcjonujące. Najwięcej osób zwróciło uwagę na problem ograniczania bezrobocia (47%), co wskazuje na potrzebę intensyfikacji działań w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także niewystarczającego wsparcia w obszarze ochrony zdrowia (35%) oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (26%). Część respondentów wskazała również na problemy związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi oraz zapewnieniem opieki w żłobkach (po 24%).
- Zapytano także mieszkańców jakie formy wsparcia rodziny są najbardziej potrzebne. 49% respondentów wskazało na pomoc finansową, 46% na zajęcia psychologiczne oraz 24% na grupy wsparcia dla rodziców/opiekunów przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- 58% badanych uważa, że oferta opieki w żłobkach w Gminie Ruciane Nida nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. 13% uważa przeciwnie, a 29% nie wie.

- 57% mieszkańców uważa, że oferta opieki przedszkolnej w Gminie Ruciane Nida zaspokaja potrzeby mieszkańców. 23% wskazuje przeciwnie, a 20% nie wie.
- 25% mieszkańców ocenia dobrze ofertę w zakresie edukacji w Gminie Ruciane Nida, 42% - dostatecznie, 24% - niedostatecznie, natomiast 9% - nie ma zdania w tej kwestii.
- Najważniejszymi problemami społecznymi dzieci i młodzieży na terenie Gminy jest brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (52%) oraz przemoc rówieśnicza (50%).
- Respondentów zapytano, jakie – ich zdaniem – są najważniejsze obowiązki opiekuńczo-wychowawcze rodziców lub opiekunów wobec dzieci. Najwięcej osób wskazało na wspólne spędzanie czasu wolnego i rozwijanie relacji rodzinnych (71%), co podkreśla znaczenie budowania więzi w rodzinie. Ważnym obowiązkiem jest również ochrona dziecka przed zagrożeniami i niebezpieczeństwami (59%) oraz dbanie o dobrą komunikację w rodzinie i okazywanie dziecku miłości, akceptacji oraz zrozumienia (po 50%). Respondenci zwracali także uwagę na znaczenie rozmowy i słuchania dziecka (46%), dawania dobrego przykładu własnym zachowaniem (45%) oraz wspierania w nauce i rozwijaniu zainteresowań (41%). Rzadziej wskazywano natomiast na edukację rodziców i poradnictwo rodzinne jako istotny element realizacji obowiązków opiekuńczo-wychowawczych.
- 81% ankietowanych mieszkańców czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, 12% twierdzi przeciwnie, a 7% nie wie.

5.2. Wnioski z badań ankietowych wśród uczniów

W badaniu wzięło udział 47 uczniów, z czego 62% to kobiety, natomiast 38% to mężczyźni.

- 94% ankietowanych uczniów ma rodzeństwo.
- 55% badanych uczniów deklaruje, że planuje zdobyć wyższe wykształcenie, 19% średnie ogólne lub zawodowe, matura 29% nie wie, nie zastanawiało się nad tym.
- 66% badanych uczniów obecnie mieszka z rodzicami, 21% tylko z matką, 4% tylko z ojcem oraz 9% z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem.
- Uczniowie zostali zapytani o aktualną sytuację rodzinną. 66% posiada pełną rodzinę. 15% zaznaczyło odpowiedź: „rodzice rozwiedli się lub są w separacji” oraz 15% deklaruje, że jedno z rodziców nie żyje.
- 98% uczniów czuje się bezpiecznie w domu.
- Uczniowie zostali zapytani o sytuacje, które mogą występować w ich środowisku rodzinnym. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 28% badanych wskazuje na codzienne palenie papierosów lub e-papierosów przez domowników, natomiast 2% uczniów deklaruje,

że każdego dnia obserwuje spożywanie alkoholu w swoim otoczeniu. 6% uczniów przyznaje, że codziennie ktoś w domu krzyczy lub podnosi głos, a 4% wskazuje na codzienne kłótnie między domownikami. Ponadto 6% respondentów zauważa, że w ich rodzinie każdego dnia pojawiają się sytuacje związane ze złością lub silnym zdenerwowaniem.

- 72% uczniów deklaruje, że czuje się w szkole bezpiecznie.
- Respondentów zapytano o to, jakie problemy w swoim środowisku uważają za najważniejsze. Najczęściej wskazywano na brak wystarczającej liczby placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (45%) oraz brak odpowiedniego miejsca do spotkań dla młodzieży (43%). Istotnym problemem jest także palenie papierosów i e-papierosów (40%) oraz spożywanie alkoholu (34%). Część badanych zwróciła również uwagę na brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu oraz występowanie przemocy rówieśniczej (po 28%). Rzadziej wskazywano natomiast na problemy takie jak przemoc ze strony rodziców, zaniedbania opiekuńcze czy niedożywienie i problemy z higieną.
- Z odpowiedzi uczniów wynika, że największą potrzebą w ich środowisku jest organizacja miejsca spotkań dla młodzieży (60%), co wskazuje na wyraźny deficyt bezpiecznej przestrzeni do integracji i spędzania czasu wolnego. Dużym zainteresowaniem cieszy się również organizacja wyjazdów na basen (26%) oraz obozów, kolonii i półkolonii (36%), co podkreśla potrzebę aktywnych i zorganizowanych form wypoczynku. Istotne znaczenie ma także zapewnienie dostępu do psychologa w szkole (6%) oraz realizacja warsztatów profilaktycznych (9%), co świadczy o potrzebie wsparcia emocjonalnego i edukacyjnego. 23% uczniów wskazało na potrzebę dodatkowych zajęć sportowych i 9% na pozalekcyjne.

Rozdział VI

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na kompleksową ocenę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń związanych z określoną grupą, instytucją lub obszarem działania. Pozwala ona na identyfikację czynników wewnętrznych, które mogą wspierać lub utrudniać realizację celów, oraz czynników zewnętrznych, które mogą stwarzać okazje do rozwoju lub generować ryzyka.

Celem analizy jest wskazanie obszarów, w których interwencje profilaktyczne, edukacyjne i wspierające mogą przynieść największe korzyści, a także określenie zagrożeń, które wymagają szczególnej uwagi.

Wyniki analizy mają posłużyć jako podstawa do planowania skutecznych działań wspierających rozwój młodzieży, wzmacnianie jej kompetencji społecznych i emocjonalnych oraz poprawę jakości życia w środowisku szkolnym i lokalnym.

Mocne strony (Strengths):	Słabe strony (Weaknesses):
<ul style="list-style-type: none"> ● Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej obejmującego diagnozę sytuacji rodzin. ● Dostępność wsparcia w postaci pracy asystenta rodziny dla rodzin wymagających pomocy opiekuńczo-wychowawczej. ● Możliwość stosowania kontraktów socjalnych jako narzędzia aktywizacji i współpracy z rodzinami. ● Widoczne przypadki zakończenia współpracy z rodzinami po osiągnięciu założonych celów. ● Zaangażowanie pracowników socjalnych w identyfikowanie rodzin wymagających wsparcia. ● Relatywnie wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w miejscu zamieszkania. ● Pozytywna ocena dostępności edukacji przedszkolnej przez znaczną część mieszkańców. ● Wysoka świadomość mieszkańców dotycząca znaczenia relacji rodzinnych i obowiązków wychowawczych rodziców. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Utrzymujące się bezrobocie jako jeden z głównych czynników korzystania z pomocy społecznej. ● Wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa. ● Problemy zdrowotne mieszkańców, w tym długotrwała lub ciężka choroba wymagająca wsparcia. ● Niewystarczająca liczba miejsc opieki dla dzieci do lat 3 według badanych. ● Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego dla rodzin oraz młodzieży. ● Brak odpowiedniej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i kulturalnej według badanych. ● Niezadowalający poziom wsparcia w obszarze ochrony zdrowia według opinii mieszkańców. ● Występowanie problemów wychowawczych i bezradności opiekuńczo-wychowawczej w części rodzin.

Szanse (Opportunities):	Zagrożenia (Threats):
<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwój działań aktywizacji zawodowej i programów przeciwdziałania bezrobociu. ● Poszerzenie oferty wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla rodzin. ● Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi, w tym rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. ● Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej dla mieszkańców. ● Organizacja zajęć i programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży. ● Rozwój grup wsparcia oraz programów edukacyjnych dla rodziców. ● Wzmacnianie współpracy instytucji działających na rzecz rodziny na terenie gminy. ● Rozszerzenie działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałania uzależnieniom. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Pogłębianie się problemów ekonomicznych rodzin, w tym ubóstwa i bezrobocia. ● Występowanie zachowań ryzykownych wśród młodzieży, takich jak palenie papierosów czy spożywanie alkoholu. ● Nasilanie się przemocy rówieśniczej w środowisku młodzieżowym. ● Ograniczona dostępność usług zdrowotnych i specjalistycznych. ● Niedostateczna liczba miejsc integracji i spotkań dla młodzieży. ● Ryzyko marginalizacji społecznej części rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. ● Niewystarczająca liczba zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. ● Pogarszanie się kondycji psychospołecznej rodzin wynikające z problemów ekonomicznych i zdrowotnych.

Rozdział VII

Adresaci Programu

Program adresowany jest do rodzin zamieszkujących teren Gminy Ruciane Nida, w szczególności do tych, które doświadczają trudności w codziennym funkcjonowaniu oraz w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Obejmuje przede wszystkim rodziny wychowujące dzieci, w których pojawiają się problemy emocjonalne, społeczne lub organizacyjne utrudniające zapewnienie dzieciom stabilnego i bezpiecznego środowiska wychowawczego.

Działania programowe kierowane są również do rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej lub zagrożonych ubóstwem, ponieważ ograniczone zasoby finansowe mogą wpływać na pogorszenie jakości życia oraz ograniczać możliwości rozwojowe dzieci. Program uwzględnia także rodziny dotknięte problemem przemocy, wymagające wsparcia, ochrony oraz specjalistycznej pomocy wzmacniającej poczucie bezpieczeństwa ich członków. Odbiorcami programu są ponadto rodziny, w których doszło do ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej i umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej – w tym przypadku działania koncentrują się na wspieraniu procesu reintegracji rodziny oraz odbudowy relacji między jej członkami.

Rozdział VIII

Realizatorzy Programu

Koordynatorem Programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ruciane Nida przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urząd Miasta i Gminy Ruciane Nida,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
- Policja,
- Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Ruciane Nida,
- Placówki służby zdrowia z terenu Gminy Ruciane Nida,
- Organizacje pozarządowe.

Rozdział IX

Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida na lata 2026 - 2028

Celem głównym wyznaczonym w Programie Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Ruciane Nida jest wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zamieszkujących Gminę Ruciane Nida oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich obowiązków, w szczególności poprzez działania profilaktyczne, pomoc specjalistyczną oraz rozwój lokalnego systemu wsparcia rodziny.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Cel szczegółowy I

Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Kierunki działań:

1. Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez prowadzenie pracy socjalnej, diagnozę sytuacji rodzinnej, udzielanie informacji o dostępnych formach pomocy oraz podejmowanie działań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny.
2. Realizowanie pracy z rodziną poprzez działania asystenta rodziny, polegające na towarzyszeniu rodzinie w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego, wzmacnianiu kompetencji rodzicielskich, organizowaniu życia rodzinnego oraz wspieraniu w budowaniu prawidłowych relacji pomiędzy członkami rodziny.
3. Organizowanie i umożliwianie dostępu do poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego oraz rodzinnego, w szczególności dla rodzin przeżywających trudności wychowawcze, konflikty rodzinne lub problemy emocjonalne dzieci i młodzieży.
4. Wspieranie rodziców i opiekunów w rozwijaniu kompetencji wychowawczych poprzez realizację warsztatów, szkoleń oraz spotkań edukacyjnych dotyczących komunikacji w rodzinie, rozwiązywania konfliktów oraz budowania prawidłowych relacji z dziećmi.
5. Realizowanie działań mających na celu zapobieganie niewydolności opiekuńczo-wychowawczej poprzez wczesne identyfikowanie rodzin zagrożonych trudnościami oraz podejmowanie działań wspierających we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz rodziny.
6. Wspieranie rodzin w sytuacjach kryzysowych poprzez zapewnienie pomocy specjalistycznej, w tym pomocy psychologicznej, socjalnej oraz prawnej, a także poprzez kierowanie do odpowiednich instytucji świadczących pomoc.
7. Realizowanie działań mających na celu poprawę funkcjonowania rodzin poprzez motywowanie do podejmowania aktywności społecznej i zawodowej oraz wspieranie w rozwiązywaniu problemów życiowych.

8. Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, w tym pomiędzy jednostkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi, policją, sądem, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami ochrony zdrowia.
9. Realizowanie działań mających na celu utrzymanie dzieci w środowisku rodzinnym poprzez podejmowanie pracy z rodziną oraz zapobieganie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
- Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
- Liczba przeprowadzonych konsultacji psychologicznych i pedagogicznych.
- Liczba rodzin uczestniczących w poradnictwie specjalistycznym.
- Liczba działań edukacyjnych skierowanych do rodziców.
- Liczba podejmowanych działań interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych.
- Liczba instytucji współpracujących w zakresie wspierania rodziny.

Realizatorzy:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie
- Asystenci rodziny
- Szkoły i placówki oświatowe
- Policja
- Sąd Rejonowy / kuratorzy sądowi
- Organizacje pozarządowe
- Placówki ochrony zdrowia
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Cel szczegółowy II

Zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinach oraz przeciwdziałanie zjawiskom społecznym zagrażającym prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny.

Kierunki działań:

1. Realizowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, w tym prowadzenie kampanii informacyjnych, szkoleń oraz spotkań zwiększających świadomość społeczną w tym zakresie.
2. Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej poprzez udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz pracy socjalnej ukierunkowanej na poprawę sytuacji życiowej rodziny.

3. Organizowanie działań informacyjnych dla mieszkańców gminy dotyczących dostępnych form pomocy społecznej, wsparcia psychologicznego oraz innych usług społecznych.
4. Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w szczególności dotyczących nadużywania alkoholu, stosowania środków psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych.
5. Wspieranie osób bezrobotnych oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej poprzez współpracę z instytucjami rynku pracy oraz motywowanie do podejmowania aktywności zawodowej.
6. Realizowanie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa publicznego w celu skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.
7. Wspieranie inicjatyw lokalnych mających na celu integrację społeczności oraz wzmacnianie więzi rodzinnych poprzez organizowanie wydarzeń społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.
8. Realizowanie działań edukacyjnych w zakresie zdrowia psychicznego, radzenia sobie ze stresem oraz rozwiązywania konfliktów w rodzinie i środowisku lokalnym.
9. Wspieranie rodzin w dostępie do specjalistycznych usług pomocowych poprzez kierowanie do odpowiednich instytucji oraz koordynowanie działań pomocowych.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba działań profilaktycznych realizowanych na terenie gminy.
- Liczba rodzin objętych wsparciem w sytuacji kryzysowej.
- Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
- Liczba programów profilaktycznych realizowanych w szkołach.
- Liczba działań informacyjnych skierowanych do mieszkańców.
- Liczba instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym.
- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.
- Liczba inicjatyw integrujących społeczność lokalną.

Realizatorzy:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie
- Urząd Miasta i Gminy Ruciane-Nida
- Placówki oświatowe
- Policja

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Organizacje pozarządowe
- Placówki ochrony zdrowia
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Cel szczegółowy III

Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im bezpiecznych warunków wychowania i rozwoju.

Kierunki działań:

1. Wspieranie dzieci i młodzieży poprzez organizowanie zajęć edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych oraz kulturalnych sprzyjających rozwojowi zainteresowań i aktywnemu spędzaniu czasu wolnego.
2. Realizowanie programów profilaktycznych w szkołach i placówkach oświatowych mających na celu przeciwdziałanie uzależnieniom, przemocy rówieśniczej oraz innym zachowaniom ryzykownym.
3. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych wspierających rozwój kompetencji społecznych, emocjonalnych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży.
4. Wspieranie dzieci z rodzin przeżywających trudności poprzez zapewnienie im opieki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz możliwości uczestnictwa w zajęciach wspierających ich rozwój.
5. Realizowanie działań zwiększających bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym oraz lokalnym, w tym współpraca z policją, szkołami oraz instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa.
6. Wspieranie inicjatyw lokalnych sprzyjających integracji dzieci i młodzieży oraz budowaniu pozytywnych relacji rówieśniczych.
7. Realizowanie programów edukacyjnych promujących zdrowy styl życia, aktywność fizyczną oraz właściwe nawyki zdrowotne.
8. Wspieranie dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz terapeutycznej w sytuacjach wymagających specjalistycznego wsparcia.
9. Realizowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia ich rozwoju.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych.

- Liczba programów profilaktycznych realizowanych w szkołach.
- Liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych i rekreacyjnych.
- Liczba dzieci objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
- Liczba inicjatyw integracyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Liczba działań edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.
- Liczba instytucji współpracujących w zakresie wspierania dzieci i młodzieży.
- Liczba dzieci korzystających z różnych form wsparcia.

Realizatorzy:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie
- Szkoły i placówki oświatowe
- Urząd Miasta i Gminy Ruciane-Nida
- Ośrodki kultury
- Organizacje pozarządowe
- Policja
- Placówki ochrony zdrowia
- Poradnia psychologiczno-pedagogiczna

Cel szczegółowy IV

Wspieranie rodzin biologicznych oraz współpraca z systemem pieczy zastępczej w celu umożliwienia powrotu dzieci do środowiska rodzinnego oraz zapobiegania konieczności umieszczenia dzieci poza rodziną.

Kierunki działań:

1. Wspieranie rodzin biologicznych, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, poprzez prowadzenie pracy socjalnej oraz działania asystenta rodziny ukierunkowane na poprawę sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz przygotowanie rodziny do powrotu dziecka.
2. Realizowanie działań mających na celu reintegrację rodziny poprzez wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców, odbudowę relacji rodzinnych oraz wspieranie rodziny w tworzeniu bezpiecznych warunków do powrotu dziecka z pieczy zastępczej.
3. Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za system pieczy zastępczej, w szczególności pomiędzy Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi.

4. Realizowanie działań monitorujących sytuację rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, w celu oceny możliwości powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.
5. Wspieranie rodziców w utrzymywaniu kontaktów z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, zgodnie z decyzjami sądu oraz obowiązującymi przepisami prawa.
6. Realizowanie działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących funkcjonowania systemu pieczy zastępczej oraz możliwości wsparcia rodzin biologicznych.
7. Wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów, które były przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w szczególności problemów wychowawczych, bytowych oraz społecznych.
8. Realizowanie współpracy z rodzinami zastępczymi oraz instytucjami systemu pieczy zastępczej w zakresie wymiany informacji dotyczących sytuacji dziecka i jego rodziny biologicznej.
9. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie ponownemu umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez monitorowanie sytuacji rodzin po powrocie dziecka do środowiska rodzinnego.

Wskaźniki realizacji:

- Liczba rodzin biologicznych objętych pracą socjalną w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.
- Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w procesie reintegracji rodzinnej.
- Liczba spotkań i działań podejmowanych we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
- Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
- Liczba rodzin objętych monitoringiem po powrocie dziecka do środowiska rodzinnego.
- Liczba działań podejmowanych na rzecz utrzymania kontaktów dziecka z rodziną biologiczną.
- Liczba działań edukacyjnych dotyczących systemu pieczy zastępczej.
- Liczba przypadków, w których podjęto działania mające na celu zapobieganie ponownemu umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Realizatorzy:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie
- Asystenci rodziny
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

- Sąd Rejonowy / Wydział Rodzinny i Nieletnich
- Kuratorzy sądowi
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze
- Rodziny zastępcze
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny i dziecka

Rozdział X

Zakładane rezultaty

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w latach 2026–2028 ma przyczynić się do systemowego wzmocnienia rodzin zamieszkujących Gminę Ruciane Nida poprzez rozwój usług społecznych, zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej oraz poprawę współpracy instytucjonalnej. Podejmowane działania mają prowadzić nie tylko do rozwiązywania bieżących trudności, lecz także do budowania trwałych zasobów rodzin, zwiększenia ich samodzielności oraz zapobiegania kryzysom. Oczekiwane rezultaty obejmują zarówno poprawę funkcjonowania rodzin i dzieci, jak i unowocześnienie lokalnego systemu wsparcia, tak aby był bardziej dostępny, efektywny i adekwatny do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Zakładane rezultaty:

- poprawa umiejętności wychowawczych rodziców oraz zwiększenie ich zdolności do prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczych wobec dzieci,
- zwiększenie dostępu rodzin do różnorodnych form wsparcia specjalistycznego, w szczególności pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz poradnictwa prawnego,
- ograniczenie występowania sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz skuteczniejsze podejmowanie działań interwencyjnych w przypadku zagrożenia dobra dziecka,
- zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- stworzenie dzieciom i młodzieży lepszych warunków do prawidłowego rozwoju poprzez rozwój oferty zajęć edukacyjnych, profilaktycznych i integracyjnych,
- zwiększenie skuteczności działań podejmowanych na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
- rozwój współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz wsparcia rodzin oraz ochrony dobra dziecka,

- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowego wychowania dzieci, zapobiegania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży oraz rodzin w środowisku lokalnym,
- usprawnienie funkcjonowania lokalnego systemu wspierania rodziny poprzez bieżącą analizę potrzeb mieszkańców oraz dostosowywanie podejmowanych działań do zmieniających się uwarunkowań społecznych.

Rozdział XI

Realizacja i finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida na lata 2026–2028

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida będzie przebiegać w sposób zintegrowany, kompleksowy i elastyczny, tak aby odpowiadać na rzeczywiste potrzeby lokalnej społeczności. Wdrażanie działań będzie oparte na współpracy wielu partnerów – instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych oraz osób i środowisk zaangażowanych w poprawę jakości życia dzieci, młodzieży i rodzin.

Koordinację Programu powierzono Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Ruciane Nida, który będzie odpowiedzialny za spójność realizowanych zadań z celami strategicznymi, a także za skuteczne ich wdrażanie. Współpraca w ramach Programu obejmie jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, instytucje oświatowe, służbę zdrowia, policję, sądy rodzinne, organizacje pozarządowe, wspólnoty religijne oraz lokalnych przedsiębiorców.

Działania będą prowadzone w sposób otwarty na zmieniające się potrzeby mieszkańców, z uwzględnieniem wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii społecznych. Szczególny nacisk zostanie położony na szybkie reagowanie na zjawiska kryzysowe, takie jak bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienia czy problemy wychowawcze wśród dzieci i młodzieży.

Realizacja zadań będzie możliwa dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł finansowania, co pozwoli zapewnić stabilność działań i ich elastyczne dostosowanie do zmieniających się potrzeb. Planowane źródła finansowania obejmują:

- środki budżetów samorządowych (gminnego, powiatowego, wojewódzkiego) – stanowiące podstawę finansowania lokalnych działań;
- środki z budżetu państwa, w tym dotacje i programy ministerialne;
- fundusze zewnętrzne, w tym:

- fundusze strukturalne i programy Unii Europejskiej,
- środki krajowych i regionalnych programów, takich jak Fundusz Przeciwdziałania Uzależnieniom czy Fundusz Sprawiedliwości,
- dotacje z programów grantowych (np. Program Aktywizacji Społecznej, FIO – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich);
- wkłady własne organizacji pozarządowych w postaci finansów i zasobów rzeczowych;
- darowizny i wsparcie sponsorów z kraju i zagranicy.

Dzięki partnerskiej współpracy i odpowiedniemu zabezpieczeniu finansowemu, Program będzie mógł funkcjonować skutecznie i długofalowo, umożliwiając szybkie reagowanie na nowe wyzwania oraz odpowiadając na zmieniające się potrzeby rodzin i całej społeczności lokalnej.

Rozdział XII

Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane Nida na lata 2026–2028

Aby Program Wspierania Rodziny był realizowany w sposób skuteczny oraz odpowiadał rzeczywistym potrzebom mieszkańców, konieczne jest prowadzenie stałego monitoringu jego realizacji oraz systematycznej oceny stopnia osiągnięcia założonych celów. Działania te pozwalają na zapewnienie efektywności podejmowanych inicjatyw, przejrzystości ich realizacji oraz ciągłe doskonalenie systemu wsparcia rodzin na terenie Gminy Ruciane Nida.

Regularna analiza realizowanych działań umożliwia ocenę ich skuteczności, adekwatności do potrzeb społeczności lokalnej oraz wpływu na poprawę funkcjonowania rodzin. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, jako jednostka odpowiedzialna za koordynację Programu, będzie sporządzał coroczne sprawozdanie z jego realizacji, przygotowywane do dnia 31 marca każdego roku. Dokument ten będzie uwzględniał aktualne problemy społeczne, potrzeby mieszkańców oraz rekomendacje dotyczące dalszych kierunków działań i zostanie przedłożony Burmistrzowi oraz Radzie Gminy.

Celem prowadzonego monitoringu i ewaluacji jest ocena skuteczności podejmowanych działań, weryfikacja stopnia realizacji założeń Programu, identyfikacja obszarów wymagających zmian oraz pozyskanie danych niezbędnych do planowania kolejnych przedsięwzięć. Proces ten umożliwia również włączenie w działania ewaluacyjne partnerów społecznych, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz samych rodzin korzystających ze wsparcia.

W ramach monitorowania wykorzystywane będą m.in. okresowe sprawozdania podmiotów realizujących zadania Programu, wyniki badań ankietowych oraz wywiadów prowadzonych wśród mieszkańców i uczestników działań, a także analiza danych statystycznych dotyczących liczby podejmowanych interwencji czy liczby osób objętych wsparciem. Ocena realizacji Programu będzie opierała się na wcześniej określonych wskaźnikach.

Ewaluacja Programu będzie prowadzona na trzech poziomach: bieżącym – umożliwiającym szybkie reagowanie na pojawiające się problemy i wprowadzanie niezbędnych zmian, okresowym – obejmującym coroczną analizę realizowanych działań z wykorzystaniem danych ilościowych i jakościowych, oraz końcowym – przeprowadzanym po zakończeniu okresu obowiązywania Programu w celu podsumowania osiągniętych efektów oraz sformułowania wniosków i rekomendacji na przyszłość.

Za organizację i prowadzenie procesu monitorowania oraz ewaluacji odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, który realizuje te działania we współpracy z partnerami Programu, w tym placówkami oświatowymi, instytucjami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami społeczności lokalnej.

Wyniki prowadzonych analiz będą wykorzystywane do doskonalenia realizowanych działań, planowania nowych form wsparcia dla rodzin, rozwijania istniejących inicjatyw oraz formułowania rekomendacji dla władz samorządowych w zakresie prowadzenia lokalnej polityki społecznej.